

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM
ZŠ PRAHA 3
2017/2018

ZŠ Praha 3, Cimburkova 18/600, 130 00 Praha 3
tel.: 222 782 169, fax.: 222 782 585, e-mail: fzsskola@volny.cz

Zpracovala: Mgr. Irena Meisnerová, školní metodička prevence
Schválila: Ing. Irena Meisnerová, ředitelka školy
V Praze dne 30. 8. 2017

Obsah

1	Stav školy z hlediska sociálně patologických jevů	4
1.1	Složení preventivního týmu:	4
1.2	Charakteristika školy:	4
1.3	Nejčastější výchovné a výukové problémy žáků	7
1.4	Rizikové oblasti vážící se k lokalitě Žižkova	7
2	Poradenské služby školy	9
2.1	Školní poradenské pracoviště (ŠPP).....	9
2.1.1	Školní psycholožka	9
2.1.2	Výchovná poradkyně	10
2.1.3	Metodička prevence	10
2.1.4	Speciální pedagog	11
3	Cíle a priority školy v oblasti primární prevence.....	12
3.1	Cíle školy.....	12
3.2	Priority školy v oblasti primární prevence	12
4	Vymezení cílové populace	13
5	Navržený způsob realizace.....	14
6	Spolupracující instituce.....	14
7	Měření efektivity programu	16
7.1	Zpětné vazby	16
7.2	Mapování rizik na škole	16
8	Realizace besed, přednášek, programů a aktivit pro školní rok 2017/18.....	17
9	Návrh témat souvisejících s rizikovým chováním v rámci výuky	23
10	Krizový plán při výskytu rizikového chování aneb co dělat, když.....	25
10.1	...se ve škole objeví šikana (školní program proti šikanování).....	25
10.2	...dítě nechodí do školy (dlouhodobé absence).....	36
10.3	...žák agresivně reaguje na učitele	38
10.4	...identifikujeme podezřelou látku a jak s ní nakládat:	38
10.5	...se žáci vzájemně fyzicky napadli:	38
10.6	... v případě výskytu zneužívání návykových látek:.....	39
10.7	...je podezření na týrání a zanedbávání dítěte:.....	40
	Příloha č. 1 - Informační letáky na téma šikana.....	42
	Příloha č. 2 - Přehled sociálně nežádoucího (rizikového) chování	45
	Příloha č. 3 - Seznam informačních materiálů (odborná literatura, metodiky, DVD, videokazety, letáky).....	46
	Příloha č. 4 - Mezinárodní a světové dny.....	49
	Příloha č. 5 - Dotazníky pro žáky	50
	Příloha č. 6 - Průzkum šikanování - dotazník pro žáky	57

Příloha č. 7 - Dotazník „NAŠE TŘÍDA“ 59

1 Stav školy z hlediska sociálně patologických jevů

1.1 Složení preventivního týmu:

Speciální pedagog a vedoucí školního poradenského pracoviště - PaedDr. Dagmar Kapustová

Výchovný poradce - Mgr. Jarmila Kynčlová

Školní psycholog – PhDr. Jiřina Vilímcová

Metodik školní prevence - Mgr. Irena Meisnerová

Ředitelka školy - Ing. Irena Meisnerová

1.2 Charakteristika školy:

Naše škola se nachází v lokalitě staré zástavby Žižkova, pro kterou je typická velká koncentrace romské populace a dětí a mládeže ze sociálně slabých rodin.

Praha 3 je domovem několika (podle odhadů kolem 2,5 - 3,5 tisíc) Romů a je tak početně jednou z největších pražských romských lokalit. Nemá však charakter vyloučeného ghetta, jedná se spíše o větší zahuštění romských rodin s plnou prostupností do veřejného prostoru a dostupné občanské vybavenosti.

Od roku 2005 na škole působí spolek R-Mosty, který vykonává sociální a volnočasové služby pro romské děti a mládež. Pro dospělé osoby a veřejnost poskytuje zejména odborné sociální poradenství včetně právní asistence při různých nezbytných úkonech (jednání na úřadech, pomoc při vyplňování formulářů, orientace v zákonech apod.).

Škola se vlivem okolností již řadu let zabývá vzděláváním romských žáků a žáků z méně podnětného rodinného prostředí. Postupně se podařilo vytvořit komplexní výchovně vzdělávací program pro žáky ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. Tento koncept vznikl z nutnosti řešit práci celé školy, která měla a stále má specifické složení žáků.

V současné době máme 218 žáků, z toho je kolem 70% žáků romských.. Zbývající procento žáků naší školy jsou děti pocházející zejména ze sociálně slabších rodin či rodin různě problémových. Nejčastěji jsou to žáci s výchovnými či výukovými problémy, kterým vyhovuje možnost vzdělávání v menších třídních kolektivech a zkušený učitelský kolektiv a podpůrný tým odborníků (školní poradenské pracoviště), které naše škola nabízí. Určité procento žáků jsou také děti jiné než české národnosti (slovenská, Syřané, ukrajinská, ruská, vietnamská ap.).

Velký důraz také klademe na inkluzi dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných tříd. S tím souvisí i individuální výuka dětí a realizované speciální předměty, které vyučují učitelé a další speciální pedagogové, kteří nejsou přímými členy školního poradenského pracoviště.

Vysoká koncentrace romských dětí má své klady i zápory. Kladem jsou zkušenosti pedagogů se vzděláváním a specifiky Romů, bezproblémové zajištění pedagogických asistentů, vyřešení problémů obtížné oslovitelnosti a dosažitelnosti členů romské komunity, vytvoření prostoru pro aktivity různých neziskových sdružení a organizací apod. Na druhou stranu to však vede k odhlašování neromských dětí ze školy (respektive pověst „cikánské“ školy začíná být tak známá, že bílé děti bez nějakých problémů či zvláštností se přestaly do školy hlásit), jakémusi možná příliš chráněnému prostoru, přílišnému „opečovávání“ dětí, ztížené integrační a konfrontační příležitosti s majoritou, možná i sníženým nárokům na děti atd.

Náročnou a léty ověřenou praxí se podařilo dokázat, že romské děti jsou v rámci základního školství dobře vzdělávatelné za předpokladu, že dostávají dostatek času na osvojení vědomostí a návyků a jsou jim přizpůsobeny podmínky pro toto osvojování. Zvláště na počátku školní docházky a později při přechodu na druhý stupeň vyžadují individuální péči, aby vyrovnaly handicap daný odlišnou hierarchií hodnot romské rodiny, odlišným životním stylem, nedostatečnými jazykovými znalostmi nejen češtiny, ale i romského jazyka a minimální předškolní i domácí přípravou apod.

Úskalí počátku školní docházky dětí se škola snaží překlenout existencí přípravného ročníků (do této třídy mohou podle pokynu MŠMT chodit děti s odkladem povinné školní docházky, děti s nízkým sociálně-ekonomickým postavením, ohrožené sociálně-patologickými vlivy, azylanti či účastníci řízení o azyl) a poslední čtyři roky také prostřednictvím našich dvou dětských skupin (určené pro děti od 2 do 5 let). Cílem obou předškolních institucí je systematická příprava dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí a cizinců k bezproblémové adaptaci a začlenění do vzdělávacího procesu. Tím se snažíme předejít školnímu selhání, které by mohlo ohrozit průběh jejich dalšího vzdělávání. Základem práce v přípravném ročníku a v dětských skupinách je rozvoj percepčních i kognitivních funkcí a jazykových dovedností, spolu se základními hygienickými a pracovními návyky a sociálními dovednostmi při respektování individuálních zvláštností a zachování diferencovaného přístupu. Využíváme rozmanité herní i učební aktivity, dvojjazyčné učební pomůcky (ke konfrontaci výrazů v romském jazyce), vycházky, pracovní, pohybové, hudební i výtvarné činnosti apod. tak, aby děti

zažily pocit spokojenosti a úspěšnosti, který bude následně pozitivně působit na jejich vztah ke škole. Za velice pozitivní považujeme také to, že přípravný ročník vede romský pedagog. Ten dokáže dobře zprostředkovat komunikaci mezi školou a rodiči, apeluje na dodržování docházky dětí (přestože je ještě nepovinná) a učí tak nejen děti, ale především jejich zákonné zástupce dodržovat základní pravidla chození do školy.

Při tvorbě školního vzdělávacího programu (ŠVP – Škola porozumění) jsme vycházeli z potřeb našich žáků, kdy je nutné probrat základní učivo a vše navíc zaměřit na význam pro praktický život. Snažíme se pružně reagovat na momentální složení tříd a úroveň žáků.

Ve škole vzděláváme také 22 dětí, které podle odborného vyšetření Pedagogicko psychologické poradny mají diagnózu lehkého mentálního postižení, a za pomoci nástrojů inkluze jsme některé z nich začlenili do systému běžného vzdělávání. V každém jednotlivém případě musí probíhat úzká spolupráce učitelů, speciálního pedagoga a psychologa.

Jako alternativu máme na škole také speciální třídy, jejichž existence nemusí být pro dítě špatným řešením, protože ve třídě je mnohem větší možnost individuální péče, je zde menší počet dětí ve třídě, výuku vede zkušený pedagog, který si umí kvalifikovaně poradit s různými výchovnými či vzdělávacími problémy žáků apod. Pokud žák projeví schopnosti a zájem o následné studium, škola dokáže žákovi poskytnout takové možnosti (doučování, speciální individuální příprava na SŠ, psychologické poradenství apod.), aby přijímací zkoušky a následný přechod na střední školu (učiliště) dokázal dobře zvládnout.

Již několik let na škole funguje školní poradenské pracoviště, ve kterém se žákům věnuje speciální pedagožka, školní psycholožka, výchovná poradkyně a metodička prevence. Pro romské žáky a žáky ze sociálně slabých rodin jsme vytvořili překlenovací most formou práce s asistenty. V současné době na škole pracuje 13 asistentů pedagoga, z toho pět romských, kteří nám pomáhají v komunikaci s rodiči, kvalifikovaně asistují pedagogům při výuce a aktivně se podílejí na zájmových mimoškolních činnostech školy. Někteří z nich jsou i Romové a my spoléháme na to, že romský asistent může romské dítě v některých situacích lépe pochopit a porozumět příčinám jeho chování. Taktéž může někdy rodičům lépe vysvětlit některé kroky a opatření, které škola podniká v zájmu dítěte. Ve chvílích, kdy s nimi rodiče nesouhlasí či je nechápou, asistenti přispívají ke zlepšení spolupráce a komunikace mezi oběma zainteresovanými stranami, což je nezbytné pro zlepšení vzdělanostní úrovně nové generace.

Velice důležité je také navázání a udržování úzkého kontaktu s vytipovanými středními školami a odbornými učilišti, kam přecházejí děti po ukončení povinné školní

docházky. Této oblasti se velmi poctivě věnuje zejména výchovná poradkyně ve spolupráci se školní psycholožkou. Situace v této oblasti je poměrně náročná, protože na pomoc rodičů se téměř nedá spolehnout. Ti z většiny s dětmi nenavštěvují školu při „dnech otevřených dveří“, nevyhledávají sami informace o různých studijních oborech a především ani neumí vyplnit přihlášky apod. Toto vše musí škola podle svých možností suplovat.

V neposlední řadě také škola dlouhodobě spolupracuje s neziskovými organizacemi jako např. R-Mosty, Slovo 21, Romea. Připravujeme ukázkové hodiny pro zahraniční delegace, výukové semináře pro budoucí romské asistenty a semináře pro učitele.

Pravidelně u nás vykonávají praxi studenti zejména pedagogické a filozofické fakulty (obor romistika, speciální pedagogika, učitelství pro I.či II.stupeň apod.), ale také studenti různě zaměřených středních škol. Jsme členy občanského sdružení „Liga komunitních škol“, ve kterém spolupracujeme se školami s podobným složením žáků (např. základní škola Předlice z Ústí nad Labem, ZŠ Přemysla Pitterra v Ostravě a dalších).

1.3 Nejčastější výchovné a výukové problémy žáků

- Mezi nejčastější výchovné problémy patří:

pozdní příchody do školy, záškoláctví či skryté záškoláctví (rodiči nepravdivě omluvené) a falšování omluvenek, lhaní, kouření před školou nebo někdy i v prostorách školy, drzé a nevhodné chování žáků ve výuce, netolerantní chování žáků k sobě navzájem, vandalismus, agresivita.

- Mezi nejčastější výukové problémy patří:

neplnění domácích úkolů, nedostačující příprava žáků na vyučování, nenošení a zapomínání pomůcek na výuku, velmi malá motivace žáků ke zlepšování výsledků ve výuce.

1.4 Rizikové oblasti vážící se k lokalitě Žižkova

Oblast spodní části Žižkova s sebou přináší také množství specifických lokalit a míst, která bychom mohli označit za poměrně dost kritická z hlediska výskytu sociálně patologických jevů. Zřejmě největším problémem je obrovská koncentrace bazarů a zastaváren, které jsou otevřené nonstop a ve kterých dochází i k nelegálním obchodům s kradeným zbožím, zejména mobilními telefony, elektronikou apod. Těchto podivných machinací se mohou dopouštět i děti a mládež, v čemž nás čas od času utvrzuje pátrání

policejních příslušníků, kteří v několika případech vyšetřovali i žáky naší školy. A i když se nakonec většinou nepodaří prokázat přímou souvislost s činem, podezření stále přetrvává.

Dalším rizikem a lákadlem je velké množství různých heren. Praha 3 patří mezi pět městských částí Prahy s nejvyšším počtem heren. Nejvíce heren se nachází v oblasti Koněvovy ulice. Pro dospívající jsou hazardní hry zvláště nebezpečné, patologické hráčství vzniká rychleji, u těchto dospívajících je také vyšší riziko zneužívání drog. Podle závěrů ze školního průzkumu (viz příloha) se zdá, že gambling se našich žáků zatím přímo nedotýká, ale týká se bohužel některých členů širších rodin dětí. V okolí heren se také vyskytují podivné existence a hrozí tak riziko patologických příkladů nebo kontaktů pro děti. Na herny se nabaluje i množství dalších negativních jevů, např. kriminalita, praní špinavých peněz, rozvracení rodin, domácí násilí, sebevraždy, bezdomovectví, prostitute a další jevy, které mohou ve svých důsledcích vést k ohrožení psychického vývoje dětí a mládeže.

Obdobné riziko hrozí také v okolí podivných klubů, kde se schází rizikové osoby. Jako negativní příklad může sloužit klub Pinochio, který je veřejně znám jako místo nabízení hlavně homosexuálních kontaktů a do něhož se přesunula zejména klientela osob dříve se pohybující v oblasti Hlavního nádraží. Sexuální služby zde nabízejí i děti a mládež například na útěku z domova či některého výchovného zařízení, drogově závislí nutně potřebující peníze na další dávku apod.

Z veřejných prostranství lze za rizikové považovat i parky Parukářka, Bezovka a Vítkov, kde lze čas od času najít injekční stříkačku nebo narkomana či bezdomovce vylézající ze křoví. V poslední době se však podle našich zkušeností situace zlepšila, policie zvýšila zřejmě svůj dohled nebo se tyto osoby přesunuly z nějakých důvodů do jiných míst a oblast se stává bezpečnější.

Nepříjemná je také blízkost Hlavního nádraží, které je již léta nechvalně proslaveno velkou koncentrací bezdomovců, narkomanů, prostitutek apod.

2 Poradenské služby školy

2.1 Školní poradenské pracoviště (ŠPP)

Školní poradenský tým v naší škole tvoří speciální pedagog a vedoucí ŠPP PaedDr. Dagmar Kapustová, Mgr. Jarmila Kynčlová – výchovná poradkyně pro oblast kariérového poradenství a volbu povolání, školní psycholog PhDr. Jiřina Vilímcová a metodik prevence rizikového chování žáků Mgr. Irena Meisnerová. Při řešení konkrétních problémů jsou vždy přizváni další zainteresované osoby – třídní učitel, vedení školy, další pedagog, rodiče, pracovník státní správy apod.

Tým se pravidelně schází jednou za měsíc. V případě potřeby samozřejmě vícekrát.

2.1.1 Školní psycholožka

- Spolupracuje s vedením školy na kompletaci agendy žáků se speciálně vzdělávacími potřebami (individuální vzdělávací plány). Žákům nabízí pomoc při zvládnutí učebních nároků školy s ohledem na jejich individuální možnosti, řešení příčin slabého prospěchu, řešení jejich osobních a rodinných i vztahových problémů, krizových situací apod. Poskytuje krizovou intervenci v případech afektivních projevů žáků. V přípravném ročníku pravidelně cvičí s dětmi jógová cvičení a aktivity sloužící k rozvoji koncentrace, komunikace, sebepoznání, uvolnění apod.
- Provádí komplexní diagnostiku žáka s výukovými a výchovnými problémy a rozboru případu s následnými doporučeními pro učitele či asistenty pedagoga.
- Věnuje se přímé individuální stimulačně korektivní a nápravné práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, nápravám specifických poruch učení a v některých případech i logopedické péči.
- Své poradenské služby – individuální konzultace při výukových a výchovných problémech a jiných speciálně vzdělávacích potřebách nabízí také rodičům a jiným zákonným zástupcům žáků (zájem je ale bohužel velmi malý), stejně tak jako všem učitelům a zaměstnancům školy.
- Ve spolupráci s učiteli vyhledává žáky se specifickými poruchami učení (dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, ADHD a ADD) a pomáhá při jejich integraci.
- Pomáhá žákům při výběru vhodného povolání, zejména provádí speciální psychologické testy. (ve spolupráci s výchovnou poradkyní).
- Aktivně spolupracuje při zápisu do prvního ročníku.

- Úzce spolupracuje s pedagogicko psychologickou poradnou Prahy 3 (PhDr. P. Klímou).

2.1.2 Výchovná poradkyně

- Řeší výchovné i výukové problémy žáků, pomáhá při řešení konfliktních situací ve škole.
- V úzké spolupráci s třídními učiteli pravidelně sleduje a vede si podrobné přehledy o zvýšené omluvené, ale zejména neomluvené absenci žáků. V případě potřeby řeší problémy buď v rámci pohovoru, výchovných komisí nebo i v kooperaci se sociálním odborem (příslušné městské části) a tím se snaží dosáhnout zejména snížení záškoláctví a neomluvené absence.
- Poskytuje poradenskou pomoc v oblasti volby povolání a kariérového poradenství (vytipování vhodné školy, pomoc při vyplňování přihlášek, doprovod při dnech otevřených dveří apod.).
Zajišťuje pro žáky osmých a devátých tříd návštěvu Informačního střediska úřadu práce.
- Eviduje všechny důležité informace a materiály, které se týkají nabídky studia na středních školách a přijímacího řízení, a předává je žákům a jejich rodičům.
- S vedením školy zajišťuje spolupráci s orgány péče o dítě, sociálními kurátory, sociálně právní komisí na ochranu dítěte, s Policií ČR, krizovým centrem apod.
- Pomáhá třídním učitelům s vyhledáváním a sledováním problematických žáků, dává návrhy na další péči o tyto žáky, pomáhá při shromažďování podkladů pro psychologická a speciálně pedagogická vyšetření. Věnuje zvýšenou pozornost žákům s problémovým vývojem a rizikovým chováním.

2.1.3 Metodička prevence

- Vytváří, realizuje a hodnotí školní Minimální preventivní program zaměřený na prevenci závislostí, záškoláctví, násilí, rasismu, poruch příjmu potravy, zneužívání sektami, sexuální zneužívání, zdravý životní styl apod.
- Sleduje aktuální situaci na škole a inovuje strategii přístupu k prevenci rizikového chování.
- Spolupracuje při zachycování varovných signálů a rozpoznávání problémů spojených s možností rozvoje sociálně patologických jevů a při řešení vzniklých problémů u jednotlivých žáků a hledání případné pomoci u dalších odborníků.

- Předává nové poznatky z oblasti prevence soc. pat. jevů a zdravého životního stylu učitelům i žákům a jejich rodičům, poskytuje informační a metodické materiály.
- Spolupracuje s poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými a dalšími zařízeními a institucemi, které působí v oblasti prevence sociálně patologických jevů (okresní metodik prevence, PPP, Život bez závislostí...) a vede a průběžně aktualizuje databázi těchto zařízení.
- Shromažďuje a zajišťuje průběžné doplňování studijních materiálů týkajících se sociálně patologických jevů (odborné publikace, metodiky, DVD, videokazety apod.). Vypracovává a realizuje projekt v rámci grantu Zdravé město Praha a další granty.
- Pro pedagogy vyhledává a doporučuje vhodné odborné semináře a další nabídky vzdělávání, koordinuje vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence sociálně patologických jevů (pravidelně aktualizované nabídky na nástěnce ve školní sborovně, zajištění financování přednášek a seminářů z podávaných grantů apod.).
- Sleduje zapojení žáku do kroužků a navrhuje další mimoškolní aktivity (Ulita, Dům dětí a mládeže, klub Bez tíže, sportovní aktivity a soutěže...).
- Zřizuje stálý informační panel, kde jsou důležité informace zpřístupněny žákům, pracovníkům školy a rodičům v odpovídající a přitažlivé formě - kontakty, adresy, akce, novinky, články, nabídky seminářů, technik a her pro výuku apod. (stálý informační panel pro děti je zřízen ve druhém poschodí budovy školy, ve vestibulu pro rodiče, ve sborovně pro učitele).

2.1.4 Speciální pedagog

- Činnost speciální pedagožky je zaměřena převážně na žáky, kteří mají obtíže s absolvováním základní školy (výukové i výchovné). Jejím cílem je dlouhodobá a systematická přímá práce s těmito žáky, vytvoření podpůrného prostředí, pomoc při zvládnutí školních nároků, posilování motivace pro školní práci, posilování sebedůvědomí, spolupojení; jako psychologické řízení chování žáků.
- Speciální pedagožka se věnuje převážně dětem 1. stupně, včetně přípravného ročníku. Její práce je zaměřena na práci s riziky, která mohou ovlivňovat průběh vzdělávání a osobní dráhu žáků. Takovými riziky jsou např. školní neúspěšnost, různé druhy speciálních vzdělávacích potřeb, kulturní odlišnost, sociální vyloučenost prostředí, ze kterého dítě přichází do školy, ale i např. poruchy chování či absence kulturního kapitálu v rodině.

- Vyhodnocuje a zpracovává výsledky depistáží žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a na jejich základě stanovuje individuální plán podpory.
- Zajišťuje individuální i skupinové speciálně pedagogické vzdělávací činnosti, činnosti reedukační, kompenzační, stimulační.
- V oblasti reedukací se jedná nejčastěji o korekci vývojových poruch učení.
- Spolupracuje s třídními učiteli při tvorbě individuálních vzdělávacích plánů pro žáky.
- Pracuje se třídou jako sociální skupinou, na základě získaných sociometrických výsledků pracuje s třídními kolektivy.
- Zajišťuje speciální pomůcky, didaktické i diagnostické materiály.
- Spolupracuje s kolegy ze školního poradenského pracoviště i s dalšími institucemi a odbornými pracovníky.

3 Cíle a priority školy v oblasti primární prevence

3.1 Cíle školy

Hlavními a dlouhodobými cíli preventivního působení jsou:

- a) snížení množství sociálně nežádoucích jevů v škole;
- b) vytváření pozitivních postojů žáků k škole a zlepšení docházky do školy;
- c) zkvalitňování trávení volného času dětí.

Střednědobé cíle: zkvalitnění práce školního poradenského pracoviště (koordinace aktivit)

Krátkodobé cíle: přednášky, semináře, programy atd.

3.2 Priority školy v oblasti primární prevence

- Protidrogová prevence, zejména prevence závislostí na nikotinu a alkoholu – v rámci realistického pohledu na situaci dětí se snažíme alespoň o oddálení užívání těchto látek do co nejpozdějšího věku (v ideálním případě žák, který nekouří či nepožívá alkohol nebo jiné návykové látky vůbec).
- Vytváření zdravých vztahů mezi žáky navzájem, prevence proti šikaně a kyberšikaně – kamarádské vztahy ve třídách, žák, který nešikanuje a snaží se být tolerantní ke svým spolužákům a v případě potřeby ví, na koho se obrátit o pomoc.
- Vytváření zdravých vztahů mezi žáky a učiteli založené na vzájemné oboustranné toleranci a úctě.
- Minimalizace neomluvené absence, co největší spolupráce rodiny a školy.

- Prevence proti xenofobii, netoleranci – žák, který je tolerantní k menšinám, a to nejen k těm národnostním.
- Vedení žáků k samostatnému správnému rozhodnutí a nesení odpovědnosti za svá rozhodnutí.
- Vytváření zdravého sebevědomí žáků – žák, který je schopen realisticky posoudit své schopnosti.
- Posilování komunikačních dovedností – zvyšovat schopnost řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku.
- Zvyšování sociálních kompetencí žáků – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích.
- Rozvíjet estetické cítění žáků – prevence proti vandalismu.
- Vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty.
- Zvyšování právního vědomí žáků – žák, který dodržuje zákon, minimalizovat prekriminální a kriminální chování žáků.
- Upevňování a dodržování zásad zdravého životního stylu – žák, který dodržuje hygienické zásady a návyky, má správnou životosprávu a dokáže vhodně využívat volného času.
- Zvyšování vědomí o rizicích a možných následcích nechráněného pohlavního styku.

4 Vymezení cílové populace

- a) dětí ve speciálních třídách: 62
- b) dětí v přípravném ročníku: 15
- c) dětí v běžných třídách: 141
- d) dětí v dětských skupinách: 24
- e) pedagogů prvního a druhého stupně: 23
- f) asistentů učitele:
  - 5 pro děti se sociálním znevýhodněním
  - 1 pro děti se zdravotním postižením
  - 5 pro podporu integrace
  - 2 v dětských skupinách
- g) rodiče, veřejnost

5 Navržený způsob realizace

- prožitkové a interaktivní formy primární prevence (např. Život bez závislostí, školní psychologka...);
- pobytové akce (školy v přírodě...);
- besedy a přednášky (R-Mosty, Slovo 21, Policie ČR...);
- filmová představení (Jeden svět...);
- semináře, aktivní učení v modelových situacích;
- skupinové, kooperační, interaktivní formy práce ve výuce, projekty (celoškolní projekt Žijme zdravě...);
- konzultace;
- školení (zlepšení pracovních příležitostí pro rodiče...);
- PC programy, video, DVD, internet
- slohové a výtvarné práce na dané téma;
- kulturní a sportovní akce;
- zařazování témat sociálně patologických jevů do výuky (vyučující se snaží zařazovat a kombinovat zejména techniky, postupy, metody a formy interaktivní výuky, jako jsou např. diskuse, brainstorming, skupinové vyučování, simulační hry a dramatizace, kritické myšlení apod.);
- webové stránky školy (rubrika „kde hledat pomoc“ ap.).

6 Spolupracující instituce

- Na Oddělení péče o děti a mládež se lze obracet zejména v případech záškoláctví, podezření na týrání či zanedbávání výchovy ap.:
  - OSPOD Praha 3 (Seifertova 51, tel.: 222 116 485, vedoucí odboru pí. Miňhová).
- Na Policii ČR se lze obracet zejména v případech závažné šikany, distribuce drog, identifikace podezřelých látek ap.:
  - Policie ČR Praha 3.
- Pedagogicko psychologická poradna pomáhá zejména s diagnostikou specifických poruch učení, školního nadání, profi testů, IQ testy, školní zralosti ap.:

- PPP Praha 3 (Lucemburská 40, tel.: 222 717 793, PhDr. Klíma, Mgr.Pavel Klíma).
- S občanským sdružením Život bez závislostí spolupracujeme v rámci preventivních programů ve škole, informační a konzultační, poradenská činnost:
  - Život bez závislostí, z.s. (K Výtopně 1224, Praha 5, tel.: +420 602 255 508, PhDr. Vrbková).
- Nízkoprahová zařízení Prahy 3 využíváme zejména v rámci volnočasových aktivit pro žáky, pořádání prázdninových akcí, doučování, sociálního poradenství ap.:
  - R-Mosty (Cimbálkova 18/600, t.: +420 702 019 556 , Mg Čihák);
  - klub Beztíže (Na Balkáně 100, tel.:271 771 025, 606 611 920, Mgr. Křajhanzl);
  - Tón Chalng (Chlčmova 15, t.:775 556 643, Mg Pohanka);
  - Husita (Náměstí Barikád 1, tel.:606 914 916, Mgr. Hašková, Bc. Novotná).
- Na Středisko výchovné péče se obracíme v případech potřeby konzultace závažnějších výchovných problémů, nabízí ambulantní i internátní pobyty pro děti s výchovnými problémy:
  - Středisko výchovné péče Klíčov (Ke Klíčovu 81, tel: 283 883 332, Mgr. Matoušů).
- U lékařů ověřujeme zejména podezřelé absence ve škole:
  - MUDr. Šikýřová (Chelčického 842, Praha 3, tel.: 222 581 302);
  - MUDr. Šmelhausová (Chelčického 842, Praha 3, tel.: 222 581 308);
  - MUDr. Aldorfová (Jičínská 10, Praha 3, tel.: 267 311 907).
- Domy dětí a mládeže nabízejí pro žáky zejména volnočasové aktivity, různé soutěže (sportovní, výtvarné), prázdninové pobyty ap.:
  - Ulita (Na Balkáně 100, Praha 3, tel.:271 771 025, 606 611 920, p.Chmel)
- Střední školy nabízejí žákům v doprovodu učitele možnost podívat se na obsah a formu výuky v jejich škole:
  - SOU gastronomie a podnikání, Za černým mostem 362/3

- SŠ a SOU Praha 9, Učňovská 1
- Odborné učiliště Vyšehrad, Vratislavova 6/31

7 Měření efektivity programu

7.1 Zpětné vazby

- po skončení určité akce (besedy, programu ap.) využívají třídní učitelé různých technik zpětných vazeb, při kterých se s dětmi věnují zhodnocení programu (teploměr, tzv. batůžek a koš – co si odnesu a co chci vyhodit, zpětnovazební lístek - co nového jsem se dozvěděl, co mě zaujalo nebo nezaujalo, co bylo nového nebo co už jsem věděl, znalostní test před a po akci ap.), pozorování, ankety, dotazníky, rozhovory s účastníky, o jejichž výsledcích následně informují metodičku puv;
- některé spolky (Život bez závislostí) dávají zpětnou vazbu formou rozhovoru jak učitelům, tak metodičce prevence, součástí je zhodnocení preventivního programu a dopočítí, co se v období zaměřit;
- o svém názoru na akci informují metodičku také učitelé, kteří se jí s dětmi účastnili.

7.2 Mapování rizik na škole

- Speciální pedagožka může ve vytipovaných kolektivech mapovat klima tříd (Sorad, B4...) a se závěry vhodně seznamovat zejména třídní učitele (v případě potřeby prohovří situaci i apř. s školí psychologo);
- podle potřeby metodička vypracovává dotazníky zaměřené na různé oblasti rizikového chování dětí, trávení volného času, mapování klimatu školy apod.
- Metodik prevence vypracovává a zhodnocuje dotazník zaměřující se na výskyt šikany ve škole.

Při zpracovávání dotazníků je kladen důraz na splnění následujících podmínek:

- ujasněná motivace (důvody) pro sběr dat,
- zvolený vhodný typ dotazníku a otázek,
- definována cílová skupina,
- ujasněné instrukce pro zadávání, časový harmonogram,
- provedená analýza dat,
- výsledky jsou prezentovány (nejčastěji na pedagogické radě),
- podle výsledků jsou provedena příslušná opatření, změny ap.

8 Realizace besed, přednášek, programů a aktivit pro školní rok 2017/18

Program reflektuje specifickou i nespecifickou prevenci:

- a) specifická prevence (program občanského sdružení Život bez závislostí, aktivity Oddělení prevence Městské policie, celoškolní projekt Žijeme zdravě...);
- a) nespecifická prevence (volnočasové aktivity, jóga pro děti, tanečně pohybová dílna, kulturní vystoupení, sportovní soutěže ...).

Minimální preventivní program zahrnuje preventivní aktivity a opatření pro jednotlivé cílové skupiny:

- a) všeobecná prevence (např. filmové projekce v rámci projektu videoskolam. ...);
  - a) selektivní prevence (školní psycholožka a speciální pedagožka se podílí např. na vyhledávání dětí z potencionálně rizikového prostředí a ve spolupráci s ostatními zainteresovanými pracovníky navrhuje další nápravná či preventivní opatření);
  - b) indikovaná prevence (např. Komunitní poradenské centrum – protidrogový koordinátor se podílí na vyhledávání žáků experimentujících s některými návykovými látkami a zahájí s nimi speciální aktivity...).
- Cyklus seminářů "Všeobecná prevence"

Program je realizovaný již několik let pracovníky certifikovaného občanského sdružení Život bez závislostí, který je modifikovaný pro vybrané třídy prvního a druhého stupně většinou ve třech dvouhodinových blocích. Aktivity a témata programu jsou vždy třídám „šitá na míru“ - lektor se na nich dohodne s metodikem prevence a třídním učitelem podle situace a potřeb konkrétního třídního kolektivu. (např. „témata komunikace a mezilidské vztahy, ostrakismus a šikana“, „bezpečně na internetu“, „návykové látky a gamblerství, mýty a pravdy“, „právní vědomí“, „sexuální problematika“, „poruchy příjmu potravy“ atd.)

▪ Preventivní programy Oddělení prevence Městské policie:

➤ Bezpečné chování

- a) 1. A - Malý Pěťá sám doma
- b) 2. A - Bezpečné chování - sám venku
- c) 5. A - Bezpečné chování v el.světě I.
- d) 6. A a 6. B - Bezpečné chování v el.světě II.
- e) 7. A – Kyberšikana
- f) 8. A a 8. B – Partnerské násilí
- g) 8. A a 8. B - Autorská práva a internet
- h) 9. A a 9.-B – Bezpečné dospívání - jak se nestát obětí znásilnění

➤ Prevence sociálně patologických jevů

- a) 5. A – Drogy I.
- b) 6. A a 6. B – Šikana a násilí v dětských kolektivech
- c) 7.A - Kriminalita dětí I.
- d) 9. A a 9.B – Základy právního vědomí

➤ Ochrana osob a majetku

- a) 1. - 5. ročníky – Bezpečný kontakt se psy
- b) 6. - 7. ročníky – Jak si nenechat ublížit, Malý kriminalista
- c) 8. - 9. ročníky – Mimořádné události (jak se správně zachovat při mimořádných událostech)

➤ Dopravní výchova a zdravotní výchova

- a) 1.A - 2.A - Povinnosti chodce v silničním provozu
- b) 3.A - Základy bezpečného chování v silničním provozu
- c) 4.A – 5.A – Dopravní hřiště

➤ Základy první pomoci

- a) 4 – 7. ročníky – Základy první pomoci + praktická ukázka
- b) 7.A - Požární prevence

▪ Celoškolní projekt – „Žijeme zdravě“

Projekt probíhá v průběhu celého školního roku ve všech třídách, vedou ho zejména jednotliví třídní učitelé se svými třídními kolektivy, ale zapojují se do něj i ostatní učitelé, zejména vyučující občanské výchovy, výchovy ke zdraví, českého jazyka apod. (třídní pravidla, aktivity k ovlivnění mezilidských vztahů, komunikaci, spolupráci, zdravá

výživa, prevence úrazů a nácvik první pomoci, handicapu aneb když něco chybí, bezpečné chování, pohybové aktivity ap. viz. Školní vzdělávací program).

- Celoškolní projekt – „Svačiny do škol“

Dvakrát do měsíce v průběhu celého roku dostávají děti tzv. zdravé svačiny (ovoce, zelenina, výživné pitíčko...). Jedná se o projekt, který podporuje již déle trvající téma na naší škole (viz projekt Žijeme zdravě).

- Jóga pro děti

Jógová cvičení, relaxační techniky, dechová cvičení ap. vedené školní psychologkou pro žáky nultého ročníku a první třídu (adaptace na školu, zklidnění projevů hyperaktivity...)

- Tanec dětem

Pro velký úspěch v letošním školním roce pokračuje pí. Tretiagová, vedoucí Dětského studia divadla Ponec, rozvíjet kreativní výchovu dětí v rámci běžných hodin tělesné či hudební výchovy (jednou za týden se žáci prvního stupně věnují zejména práci s tělem, rozvoji komunikace a spolupráce mezi žáky přirozenou formou, improvizaci...). Upevňuje jejich sebedůvěru a sebeúctu, protože zvládají stále složitější série úkolů.

- Plavání pro děti

Od září do ledna chodí každý pátek žáci třetí a čtvrté třídy plavat do bazénu Pražáčka. Pro spoustu našich žáků je to jediná možnost, jak se naučit plavat.

- Divadelní představení

Spolek Divadelta, který je tvořen z absolventů katedry výchovné dramatiky DAMU, pořádá interaktivní divadelní představení zaměřené na prevenci sociálně patologických jevů. Jedním z nich je i představení Připojená. Autoři o něm píší: „*Diváci si během*

programu mohou uvědomit, jak je důležité být sám sebou a nehrát si na něco co nejsem. Dále díky programu zjistí, jak bezpečně používat internet a proč. Jaké informace neuveřejňovat a proč. Jak a s kým na internetu komunikovat, na co si dát při komunikaci pozor. Dále se program zabývá kyberšikanou a tím co může způsobit.“

- Přednáška „Právní důsledky patnáctiletých“

Hlavní náplní přednášky je prevence před konkrétními trestními případy (krádeže, loupeže, poškozování cizí věci, pohlavní zneužívání, padělání peněz, šikana, ublížení na zdraví, porušování autorských práv-stahování z internetu DVD, CD, softwaru, alkohol/drogy atd.) na základních školách a informování, jak bude postupováno u žáků, kteří již dosáhli 15 ti let. U patnáctiletých má řízení uvedených deliktů již zcela jiný průběh.

- Adaptační pobyt pro žáky první třídy

Adaptační kurz probíhá v prvních dnech nového školního roku a je zaměřen na týmovou spolupráci, bližší seznámení mezi spolužáky vzájemně, ale i se třídním učitelem, měl by napomáhat fixaci osobní pozice v kolektivu a posílení osobní stability a jistoty. Speciální pedagožka ve spolupráci s třídní učitelkou a pedagogickou asistentkou prvního ročníku pracují zejména s prvky zážitkové pedagogiky.

- Cyklus přednášek Čisté zuby bez kazů

Již třetím rokem využíváme nabídky prevence zubních obtíží od Městské části Praha 3. Naši žáci mají často problémy se zuby, především vlivem nedostatečné péče o ně (zuby si málo čistí, nechodí na preventivní prohlídky). Program je zaměřen již na ty nejmenší, tedy především 1-3. třídy. Obsahem programu je instruktáž techniky čištění zubů, motivace, informace o zdravé výživě, detekce zubního plaku pomocí barvicích tablet a mnohé další.

- „Kecací přestávky“

Žáci prvního i druhého stupně mají možnost volně bez předchozího ohlášení navštěvovat o dvou velkých přestávkách kabinet speciální pedagožky a tento čas využívat ke komunikaci na libovolná témata v příjemné a bezpečné atmosféře.

▪ Spolupráce s rodiči

- Rodičům slouží nástěnka umístěná ve vestibulu školy, na které jsou informace o možnostech konzultací se školním psychologem, speciálním pedagogem nebo výchovnou poradkyní a metodikem prevence, adresy, telefonní čísla poradenských center a další praktické informace, které jsou pravidelně obměňovány a aktualizovány.
- V době Vánoc a Velikonoc pro rodiče probíhají již tradičně besídky s programem a občerstvením, při kterých vznikne příjemná, méně formální atmosféra a je možné vyřešit různé výchovné či vzdělávací a jiné problémy a navázat pozitivní a vstřícné vzájemné vztahy.
- Možnost vypůjčení řady materiálů (knihy, brožury, videokazety apod.) týkajících se problematiky sociálně patologických jevů od metodika prevence.
- Pomoc a podpora školního psychologa a speciálního pedagoga pro rodiče, kteří se aktivně podílejí na nápravě obtíží svého dítěte, formou individuálních konzultačních hodin či zprostředkování konzultací s dalšími odborníky v oblasti speciálního školství.
- Individuální konzultační hodiny výchovné poradkyně i metodičky prevence.
- Možnost dálkového studia – Doplnění základního vzdělání (pro osoby s nedokončenou devítiletou školní docházkou).
- Možnost doplnění středoškolského vzdělání v rámci dálkového studia Sociálně právní školy (nachází se v 1. patře budovy naší školy a vedení i výuku některých předmětů zajišťují zaměstnanci základní školy).

Širokou nabídku vzdělávání na různých úrovních pro rodiče považujeme za jednu z klíčových oblastí nejen v prevenci sociálně patologických jevů, ale i v odstraňování sociálního vylučování ze společnosti, vyrovnávání jejich sociálního handicapu při vstupu na trh práce apod., což jsou záležitosti, které mají samozřejmě přímý dopad i na kvalitu života jejich dětí – našich žáků. Bohužel zájem rodičů o nabízené aktivity stále ještě není takový, jaký bychom si představovali a je potřeba stálou a trpělivou osvětou a komunikací, vysvětlováním a podněcováním zájmu rodičů tuto situaci zlepšovat.

▪ Volnočasové aktivity

Široká nabídka volnočasových aktivit a programů pro žáky akcentuje mimo jiné fakt, že nabídnutí lepší alternativy smysluplného využití volného času je často tou nejlepší prevencí.

- a) zájmové kroužky ve škole (pohybově-taneční kroužek, fotbalový kroužek, divadelní kroužek, kroužek multikultury, angličtina, společenské tance, stolní tenis, příprava žáků ke studiu a další);
- b) nabídka letního a zimního tábora (ve spolupráci s R-Mosty);
- c) spolupráce s:
  - Tělocvičnou Chaloupek (odpolední klub, víkendové programy, letní tábořiště);
  - R-Mosty (nizkoprahový klub v 1. patře školy);
  - Domem dětí a mládeže Ulita (pestrá nabídka zájmové činnosti, tábory, výjezdy, turnaje...);
  - nizkoprahovými kluby Prahy 3 – Klub Beztíže a Klub Husita (zejména pro děti druhého stupně).

▪ Škola v přírodě

Spolupráce se sociálním odborem (finanční podpora dětem sociálně znevýhodněným, které by se jinak akce nemohly z finančních důvodů zúčastnit).

▪ Speciální aktivity

- Jeden svět na školách (filmová projekce v kině s následnou besedou se zajímavým hostem, využití videokazet a metodiky souvisejících aktivit ve výuce);
- Festival Integrace Slunce (vystoupení romského tanečně pohybového kroužku);
- Účast na sportovních soutěžích (fotbalové, florbalové, atletické závody...), kulturních vystoupeních, vzdělávacích akcích (Planetárium...), ekologických programech (Ekocentrum Podhoubí, Stanice mladých přírodovědců...) aj.;
- Srdíčkový den (charitativní sbírka);
- Účast dětí na Zlatých svatbách;
- Festival Khamoro – festival romské kultury, kde vystupují děti naší školy a jejich rodiče. Zároveň je zde prostor na setkávání rodičů i učitelé i v jiném prostředí, než je školní budova.

- Aktivity a vzdělávání učitelů a pedagogických pracovníků
  - Všichni pedagogové mají za úkol důsledně sledovat absenci žáků, sledovat různé změny v chování dětí, získávat důvěru žáků, snažit se o spolupráci s rodinou (např. za pomoci romských asistentů), provádět aktivní! dozory o přestávkách;
  - Podle potřeby a zájmu absolvují přednášky, semináře, školení v oblasti primární prevence a interaktivních technik využitelných při výuce nebo třídnických hodinách, multikulturality, vytváření pozitivních vztahů mezi žáky apod.
  - Někteří učitelé a pedagogičtí asistenti (Dvořáková, Meisnerová) pokračují ve studiu na Pedagogické fakultě.

9 Návrh témat souvisejících s rizikovým chováním v rámci výuky

Zařazování témat souvisejících se sociálně nežádoucím chováním v rámci výuky průběžně během celého roku:

Biologie: Zdravá výživa a zdravý způsob života, vliv škodlivých látek na lidský organismus, civilizační choroby a jejich předcházení, tělesná a duševní hygiena, ochrana životního prostředí – aktivní zapojení jednotlivců, nemoci, úrazy, prevence...

Chemie: Složení některých návykových látek a důsledky jejich zneužití, nebezpečí zneužívání léků...

Výchova ke zdraví a výchova k občanství: Sebepoznávání, sebepojetí a sebehodnocení, seberegulace a sebeorganizace činností a chování, morální rozvoj – hierarchie hodnot, prosociální chování, důsledky zneužívání návykových látek pro soužití lidí, dopady v oblasti partnerských vztahů, rodinných i společenských, změny v psychice postižených lidí a problémy v oblasti sociální, zdravý způsob života, trestně právní odpovědnost, rasismus a xenofobie, výživa a zdraví (poruchy příjmu potravy), sekty, gambling, témata souvisejícím se sexuálním životem (předčasné početí, antikoncepce, partnerské vztahy, pohlavní nemoci...), zneužívání a týrání, řešení krizových situací, pravidla slušného chování, svobodná vůle a rozhodování – zodpovědnost za své

rozhodnutí, techniky komunikace – asertivita, aktivní naslouchání, rodinný rozpočet, bezpečné chování (na ulici, v dopravě, v rizikovém prostředí)

Zeměpis: Země původu různých návykových látek, celosvětový problém pašování drog a trestní odpovědnost, životní styly v různých zemích, význam poznávání života a kultury států – porozumění mezi národy...

Dějepis: Problém drog z hlediska historického, rasové teorie a její důsledky za 2. světové války...

Výtvarná výchova: Nástěnky, návrhy plakátů, billboardů na dané téma tad.

Tělesná výchova: Zdravý způsob života, motivovat k pravidelné tělesné aktivitě a sportu, tělesné a duševní zdraví, vliv tělesné aktivity na odbourávání stresu, vhodná relaxace, zásady správné životosprávy, poruchy příjmu potravy...

Matematika: Řešení slovních úloh s preventivní tematikou (např. kolik peněz prokouříme týdně-měsíčně-ročně a co by se za ně dalo pořídít ap.)

Jazyky: Co dělám pro své zdraví, můj režim dne, záliby, volnočasové aktivity, intolerance, návykové látky ap. – zařadit do tematických celků vypravování, referát, diskuse, úvahu, konverzační cvičení aj., filmové umění, literatura s danou problematikou...

10 Krizový plán při výskytu rizikového chování aneb co dělat, když...

10.1 ...se ve škole objeví šikana (školní program proti šikanování)

a) Zmapování situace

- Na začátku každého školního roku třídní učitel (popř. metodička prevence či výchovná poradkyně) žákům rozdá anonymní dotazník (viz přílohy č. 6 a č. 7), který má odhadnout klima na škole, popřípadě ukázat problémy vyskytující se v jednotlivých kolektivech.
- Školní metodička prevence udělá výtah a analýzu školní dokumentace (záznamy výchovné komise, pedagogické rady, vlastní záznamy) – zaměřuje se na jevy související s problematikou šikanování.

b) Spolupráce s rodiči

- Rodiče jsou seznámeni s existencí školního programu proti šikanování a mají jej volně k dispozici u metodičky prevence a výchovné poradkyně.
- Na nástěnce ve vestibulu školy visí informace o tom, co to je šikana, jakých projevů si rodiče mohou u dětí všimnout a případné možnosti řešení. Zároveň jsou zde uvedené kontakty na osoby, na které se mohou v případě potřeby obrátit.
- V případě již vzniklé šikany jsou rodiče následně informováni o jejím řešení. Zpráva je podávána individuálně (nikdy ne rodiče agresora a oběti zároveň!) a citlivě při osobním setkání.
- V případě, že rodič zkontaktuje školní poradenské pracoviště s podezřením na šikanu svého dítěte, pracovníci se doptávají na potřebné informace a okolnosti. Nikdy situaci nezlehčují!
- Ve všech případech je potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana a škola ji řešila. U počáteční šikany stačí podávat informaci na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany je důležité svolat schůzku mimořádnou. Vždy je důležité, aby byla na schůzce přítomná metodička prevence či výchovná poradkyně.

c) Prevence a ochrana

- Metodik prevence zmapuje situaci na škole v oblasti šikany prostřednictvím dotazníku.
- V učitelské knihovně ve sborovně je volně k dispozici kniha Bolest šikanování – M.Kolář a další odborné materiály.
- Realizace preventivních programů na téma šikana a kyberšikana (Městská policie, Život bez závislostí apod.)
- Zvýšený a kvalitní dozor o přestávkách.
- Ve výuce zařazovat aktivity vedoucí ke zlepšení vztahů mezi spolužáky, posilování třídní soudržnosti, spolupráce, komunikace apod. (v třídnických hodinách, v rámci hodin výchovy k občanství, v rámci tematických dnů)
- Vytvoření třídních pravidel, které budou ve třídě vyvěšené a budou se dodržovat. V případě jejich porušení budou jasné i sankce, které budou následovat. Důslednost!
- Snaha o vytvoření vztahu důvěry mezi učiteli a žáky, aby se nikdo nebál požádat o pomoc.
- Na nástěnce ve vestibulu školy jsou vyvěšené informace pro žáky, kteří se stali svědky či oběťmi šikany (co je to šikana, kam se obrátit o pomoc ap.).
- Snaha o vytvoření vztahu důvěry mezi učiteli a žáky, aby se nikdo nebál požádat o pomoc (důvěrnější vztah především mezi třídním učitelem a jeho žáky).
- Učitelé si jsou vědomi varovných příznaků, kterými se šikana ve škole projevuje a důsledně je sledují (žák vchází do třídy až s učitelem, o přestávce postává v blízkosti dospělých, projevy outsidera, stísněnosti, vylučování z kolektivu, ponižování, zesměšňování, „vtípky ap.). **Pokud některé z varovných příznaků zaregistrují, okamžitě se obrátí na školní metodičku prevence nebo výchovnou poradkyni a ve spolupráci s nimi situaci okamžitě řeší.**
- Do prevence šikanování jsou zapojeni i nepedagogičtí pracovníci (např. paní školnice, vrátná apod.).
- Komunikace s institucemi, které vyplňují dětem volný čas mimo školu (R-mosty, klub Husita...), kteří nás mohou na varovné signály upozorňovat či nám poskytnout potřebné informace.
- Ochrana učitelů a ochrana před kyberšikanou: žáci a rodiče podepisují školní řád, ve kterém je uvedeno, že jakékoliv pořízování fotografií a videí a jejich zveřejňování je bez souhlasu dané osoby zakázáno.

d) Vzdělání a motivace učitelů

- Učitelé jsou seznámeni s Metodickým pokynem ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení.
- Učitelé jsou seznámeni se Školním programem proti šikanování
- Metodik prevence seznámí učitele se skutečným stavem šikany na škole vyplývající z dotazníku.
- Třídní učitel využívá třídnických hodin k pozorování vztahů ve třídě. Má k dispozici publikaci Třídnické hodiny, kde lze nalézt metody práce a aktivity pro řešení aktuálních problémů ve třídě.
- Učitelům jsou nabízeny školení týkající se práce s třídním kolektivem a využití třídnických hodin.

e) Stádia šikanování

➤ První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

➤ Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity, například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

➤ Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Většinou platí mezi ostatními žáky názor - „raději on, než já“.

➤ **Čtvrté stadium: Většina přijímá normy**

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

➤ **Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana**

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které pro přehlednost můžeme označit jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případě, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

Zvláštnosti u psychických šikan

U psychických šikan zůstává princip stadií nezměněn. Nicméně jejich podoba je jiná. V popředí je nepřímá a přímá verbální agrese čili psychické násilí. Často se zraňuje „jen“ slovem a izolací. Rozdíl je pouze v tom, že se nestupňuje násilí fyzické, ale psychické. Krutost psychického násilí si však v ničem nezadá s nejbrutálnější fyzickou agresí.

(Kolář, 2011)

f) Postupy při řešení šikany

Při řešení by se škola měla vyvarovat těchto nevhodných postupů:

- přehlížení, bagatelizací agresivního nebo násilného chování
- odkazování na to, aby si oběť svoji situaci řešila sama, „postavila se jí“
- nucení žáků, aby veřejně řekli, co viděli nebo se veřejně ihned na místě omlouvali
- vedení rozhovoru s žákem o situaci před ostatními žáky, vedení rozhovorů žáků zapojených do šikany společně

- nedostatečného vyhodnocení závažnosti problému a z toho plynoucí volby neadekvátních postupů nebo nepřiměřeného trestu
- emotivního řešení problému (k řešení problému je třeba přistupovat věcně)
- agresivního řešení problému (např. násilím)
- příliš autoritativního řešení (např. zastrašováním nebo vyhrožováním), což může vést spíše ke zhoršení situace, případně ke skrytějším formám šikany, nebo i k jinému rizikovému jednání
- předjímání recidivy útočníka
- řešení i méně závažného rizikového chování v součinnosti s policií (zbytečná kriminalizace útočníka)
- automatického obviňování oběti (sekundární viktimizace)
- vyhýbání se problematickým aktivitám jako zdrojům budoucí šikany

V případě podezření na šikany ve všech jejích formách (i v případech šikany učitelů), je pedagog povinen neprodleně ohlásit tuto skutečnost metodičce prevence či výchovné poradkyni.

1. Odhad závažnosti a formy šikany (v jakém je šikana stádiu, jestli je nutnost přizvat další odborníky).
2. Rozhovor s informátory (učitel, žáci, rodič apod.) a obětí (bereme zřetel na trauma, stud, mlčenlivost oběti).
3. Nalezení vhodných svědků (= děti, které s obětí sympatizují nebo jí alespoň neodmítají, nezávislé na agresorovi, které nepřijímají normy šikanování, pozor- to nemusí být tzv. slušný žák nebo žák dobře se učící!).
4. Individuální, případně i konfrontační rozhovory se svědky.

Je třeba zjistit:

- kdo je oběť,
- kdo je agresor;
- kdy a kde k šikaně dochází;
- jako forma;
- jak dlouho a jak často trvá;
- proč to dělají.

5. Ochrana oběti (umístění žáka do chráněného prostředí s dohledem dospělé osoby – např. kabinet školní psycholožky, zvýšené dozory, pozor dávat zejména při příchodech a odchodech do školy a o přestávkách, v nutném případě i dítě nůchat doma);
6. Rozhovor s agresory, případně jejich konfrontace (nikdy ne mezi agresory a oběť!). Rozhovory tedy probíhají v pořadí informátor - oběť – svědci – agresori.

Je třeba zjistit:

- kdo je oběť;
- kdo je agresor;
- kdy a kde k šikaně dochází;
- jakou formou;
- jak dlouho a jak často trvá;
- proč to dělají;
- jaký trest (opatření) je adekvátní ke zlepšení situace.

7. Konzultování situace s ostatními učiteli (případně s vedením školy).

8. Výchovní komise (pedagog - pedagogové, agresor a jeho rodiče, výchovní poradce či metodik, pracovník OSPOD, ředitelka nebo zástupkyně školy)

- seznámení rodičů s problémem;
- postupné vyjádření ostatních pedagogů;
- vyjádření žáka;
- vyjádření rodičů;
- rozhodování komise za zavřenými dveřmi;
- seznámení rodičů a žáka se závěry komise (závěrem může být dle závažnosti situace důtka třídního učitele či ředitele školy, snížená známka z chování, dozor ze strany OSPOD, doporučení rodičům zainteresovaných dětí vyhledat odbornou pomoc – psycholog, SVP, doporučení umístit dítě do pobytového zařízení SVP, návrh OSPOD k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy ap.);
- všechny strany podepíší zápis z jednání
- Pokud je agresorů více, nikdy je s rodiči nebereme k výchovní komisi všechny najednou, ale situaci řešíme postupně s každým zvlášť!

9. Individuální rozhovor s rodiči oběti (informace o zjištění a závěrech školy, dohoda na vzájemné spolupráci a informovanosti).

10. Práce s celou třídou (lze řešit vlastními silami nebo povolát odborné pracovníky ze SVP, PPP ap.).

Tento postup se vztahuje na řešení počáteční šikany (1,2,3). Pokud se jedná o závažná stadia, škola požádá o pomoc odborníky ze SVP nebo PPP.

Pokud šikanování naplnilo skutkovou podstatu přestupku nebo trestného činu oznamujeme tuto skutečnost Policii ČR.

Výpovědi jsou podrobně zaznamenávány stejně tak, jako další postup a závěry školy – dokumentace!

Tabulka první pomoci:

První pomoc při počáteční šikaně:	Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně:
<ol style="list-style-type: none"> 1. odhad závažnosti a formy šikany; 2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi; 3. nalézání vhodných svědků; 4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory); 5. ochrana oběti; 6. předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru: <ol style="list-style-type: none"> a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření); b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku); 7. realizace vhodné metody: <ol style="list-style-type: none"> a) metoda usmíření; b) metoda vnějšího nátlaku (výchovní pohovor nebo výchovní komise s 	<p>A. První (alarmující) kroky pomoci</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany; 2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí <p>B. Příprava podmínek pro vyšetřování</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy; 4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi; 5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře); 6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům <p>C. Vyšetřování</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. rozhovor s obětí a informátory; 8. nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků; 9. individuální, případně konfrontační

<p>agresorem a jeho rodiči); 8. třídní hodina: a) efekt metody usmíření; b) oznámní potřstání agrsorů; 9. rozhovor s rodiči oběti; 10. třídní schůzka; 11. práce s celou třídou.</p>	<p>rozhovory se svědky; 10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi) D. Náprava 11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.</p>
---	---

g) Kyberšikana

- Učitele v případě podezření na kyberšikanu okamžitě upozorní kohokoliv ze školního poradenského pracoviště.
- Škola by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které pomůže se rozhodnout pro správný postup řešení.

➤ Tři základní otázky:

Týká se kyberšikana žáka mé školy?

Jak jsem se informaci dozvěděl?

Děje se kyberšikana během vyučování?

Postup řešení kyberšikany:

1. Zajištění ochrany oběti

Metodik prevence kontaktuje operátora mobilní sítě nebo zřizovatele www stránek, profilu...atd.

2. Zajištění dostupných důkazů

Korespondence, fotografie, videa...

3. Důkladné vyšetření a prosba o odbornou pomoc

Vyšetří se všechny souvislosti se zjištěným incidentem. Kontaktujte a spolupracujte s jakýmkoli webovým prostředím, kde ke kyberšikaně došlo (facebook, e-mail...). V případě potřeby se zajistí podpora a pomoc externího pracovníka (IT expert, PPP, policie,...) či se obrátí na podpůrné webové stránky (onlinehelpline.cz)

4. Opatření

Zvolí se takové opatření a řešení, které je odpovídající závažnosti prohřešku a důsledkům, které agresor způsobil.

5. Informování a poučení rodiče

Rodiče oběti i rodiče kyberagresora. Postup a zásady sdělování informací jsou stejné jako u „klasické šikany“ (např. NE konfrontace oběti a agresora). **Rodiče musí být poučeni** o tom, koho mohou (je vhodné) kontaktovat (Policie ČR, OSPOD, PPP, právní zástupce atd.). Některé případy kyberšikany nespadají do kompetence školy.

6. Konečný verdikt a informace

Při zapojení a následně celém prošetření případu je nutné trvat na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí (PČR...) a dalších subjektů (rodiče).

7. Postihy

Při postizích agresorů se postupuje v souladu se Školním řádem.

h) Šikana a zákon:

Šikana

Šikana bývá nejčastěji postihována podle ustanovení trestního zákona a to jako:

- ⑩ trestný čin omezování osobní svobody (podle § 231)
- ⑩ trestný čin vydírání (podle § 235)
- ⑩ trestný čin útisku (podle § 237)
- ⑩ trestný čin loupeže (podle § 234)
- ⑩ trestný čin ublížení na zdraví (podle § 221)
- ⑩ trestný čin poškozování cizí věci (podle § 257)
- ⑩ trestný čin znásilnění (podle § 241), či pohlavního zneužívání (podle § 242).

➤ K tomu, aby byl pachatel postížen, musí být starší 15 let (15-18 let mladiství). Děti mladší 15 let trestně odpovědné nejsou, jsou však předány do péče orgánu sociálně -

právní ochrany, případně mohou být postiženi jejich rodiče. Nezletilému pachateli je možné nařídit ústavní výchovu, může nad ním být stanovený dohled.

- Pokud jde o trestní sazby, je v případě šikany možný i jednočinný skutek, tzn. že jedno jednání může být kvalifikováno jako více trestných činů.
- Pokud k šikanování došlo v průběhu vyučování, nese plnou odpovědnost škola.
- Prokáže-li se zanedbání ředitele školy nebo některého pedagoga, může být právně nebo pracovněprávně potrestán. Na školském zařízení lze v oprávněných případech požadovat i náhradu škody vzniklé v důsledku šikany. A to jak náhradu na věcech, tak na zdraví, včetně způsobené psychické újmy. Pokud dítě v důsledku šikany nemohlo např. docházet do školy (vyšší stupeň šikany), nese školské zařízení odpovědnost i škody vzniklé rodičům dítěte v důsledku např. uvolnění ze zaměstnání, zajištění hlídání dítěte, zajištění doprovodu do a ze školy apod.

Kyberšikana

Obdobně jako školní šikana sice není sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů:

- nebezpečné pronásledování (tzv. stalking, § 354 trestního zákoníku) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pociťuje důvodné obavy o život nebo zdraví své či svých blízkých
- účast na sebevraždě (§ 144 trestního zákoníku) – např. zaslání SMS oběti s úmyslem přimět ji k sebevraždě, kterou skutečně spáchá či se o ni pokusí
- porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 trestního zákoníku) – např. porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 trestního zákoníku), např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti
- pomluva (§ 184 trestního zákoníku) – např. vytvoření webových stránek, které nepravdivě zesměšňují oběť
- šíření poškození díla § 191 trestního zákoníku (viz sexting); výroba a jiné ukládání s dětskou pornografií (dítětem se rozumí osoba mladší 18 let) dle § 192 trestního zákoníku (viz sexting).
- Dále musí být splněny tyto podmínky:
  - pachatel se dopustil jednání, které splňuje znaky konkrétního trestného činu tak, jak jsou vymezeny v trestním zákoně

- musí být prokázán úmysl pachatele dopustit se takového jednání a míra společenské nebezpečnosti
- jeho jednání dosahuje intenzity uvedené v zákoně

10.2 ...dítě nechodí do školy (dlouhodobé absence)

1. Rozhovor s rodiči (vysvětlit, že není možné jednou do školy zajít, dvakrát ne ap., pokud nemá dítě ukončenou povinnou devítiletou školní docházku do školy prostě chodit ze zákona musí!)
  - žáci jsou povinni řádně docházet do školy nebo šk.zařízení a řádně se vzdělávat (zákon č.561/2004 Sb.§22, odst.1, písmeno a);
  - zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků jsou povinni zajistit, aby dítě a žák docházel řádně do školy nebo šk.zařízení (zákon č. 561/2004 SB.,§22, odst.3, písmeno a).

Diskuse o tom, proč dítě do školy chodit má, jsou tedy zbytečné (když zákonný zástupce dítě neposílá do školy, dopouští se protiprávního jednání nebo dovoluje dítěti vést nemravný a zahálčivý život = pokuta do 3000 Kč, odnětí svobody až na 2 roky, soudní nařízení docházku plnit v některém výchovném zařízení ap.).

2. Pokud dítě nechodí do školy opakovaně či dlouhodobě, absence není omluvená má škola oznamovací povinnost (OSPOD). Absenci sleduje a eviduje tř.učitel.
  - do 10 hodin neomluvené absence = pohovor tř.učitel s rodiči s následným zápisem (projedná se důvod nepřítomnosti žáka a způsob omlouvání jeho nepřítomnosti s upozorněním na povinnosti stanovené zákonem, seznámení s důsledky naústající neomluvené absen);
  - 10 a více hodin = výchovná komise za účasti OSPOD (rodiče vyzveme doporučeným dopisem a o jednání provedeme zápis).

Při řešení situace můžeme použít i tento argument, na který by mohla část rodičů slyšet: Pokud dítě neplní povinnou školní docházku a počet neomluvených hodin přesáhne 10 hodin a rodiče jsou žadateli o dávku sociální péče může dojít k situaci, že přestanou být považováni za sociálně potřebné a dávky budou odebrány.

- 25 a více hodin = předat záležitost formou oznámení orgánu sociálně-právní ochrany.
3. Účelové a skryté záškoláctví (dítěti rodič absenci omluví, my však máme podezření, že to není pravdivé)
    - Není vaší povinností rodiči něco dokazovat nebo ho kárat. Za dítě má ze zákona odpovědnost rodič a má právo jeho nepřítomnost omluvit.

- Pokud máte podezření, že se zákonný zástupce dopouští podporování zahálčivého způsobu života, oznamte věc orgánu sociálně-právní ochrany.
- Pokud absence trvá déle než 3 dny a rodič uvádí, že bylo dítě nemocné a vy máte důvodné podezření, že o žádnou nemoc nejde, požádejte praktického lékaře o jeho vyjádření (když lékař nebude chtít spolupracovat, odvolejte se na dohodu MŠMT a Sdružení praktických lékařů - omluvenku od lékaře lze vyžadovat, jedná-li se o dítě, které má velmi častou absenci nebo o dítě, které mívá neomluvenou absenci, v situaci, když „nemocné“ dítě pobíhá venku, chodí nakupovat ap.).

10.3 ...žák agresivně reaguje na učitele

= např. verbální osočování, vulgarismy, agresivita.

1. Odved'te žáka k řediteli nebo zástupci školy.
2. Nechte žáka vlastní rukou přesně a doslova napsat, co vyučujícímu řekl a podepsat to.
3. Písemný komentář doplní i napadený učitel (kdy, kde, jak, proč k situaci došlo ap.).
4. Zavoláme do školy rodiče. Schůzky se zúčastní učitel, výchovný poradce (metodik prevence, zástupce vedení školy apod. - podle závažnosti situace). Dítě před rodičem přečte svůj zápis. Seznámíme rodiče se sankcemi za tento čin i s upozorněním, co se stane, pokud se bude situace opakovat (výchovná komise, snížená známka z chování, OSPOD atd.).
5. Pokud rodič odmítne do školy přijít, událost s přesným popisem situace oznámíme na OSPOD s douškou, že rodiče nereaguje na výzvy školy a situaci tak odmítají řešit. Vyžádejme si i písemnou zprávu o tom, jaké kroky OSPOD v řešení situace podnikne.

10.4 ...identifikujeme podezřelou látku a jak s ní nakládat:

1. Zajistí-li učitel podezřelou látku a je podezření, že se jedná o drogu či jinou zdraví škodlivou látku (přírodního či syntetického původu), přivolá si další dospělou osobu jako svědka a v jeho přítomnosti uloží tuto látku do obálky.
2. Na obálku napíše datum, čas a místo zajištění látky. Obálku přelepí, opatří razítkem školy a uloží do školního trezoru.
3. Následně vyrozumí policii. Identifikaci provede vždy policie, nikoliv pedagog či jiný zaměstnanec školy.
4. Po zjištění druhu látky škola zavolá rodiče a koná další příslušné kroky.
5. Oznámení situace a závěrů na OSPOD.

10.5 ...se žáci vzájemně fyzicky napadli:

1. Učitel ohlásí událost nejbližšímu přítomnému nadřízenému, ten okamžitě, v případě závažnějšího ublížení na zdraví, odešle žáky v doprovodu dospělé osoby na lékařské vyšetření.
2. Telefonicky okamžitě informuje rodiče žáků.
3. Třídní učitel a učitel, který byl přítomen vzájemnému napadení, zajistí svědky a sepiše zápisy, případné protokoly o úrazech a odevzdá je nejbližšímu nadřízenému a navrhne výchovná opatření.

4. Agresor a jeho rodiče jsou pozváni do školy na výchovnou komisi, kde se rodiče seznámí se situací a dozví se výchovná opatření, která škola podle závažnosti situace zvolila a ze schůzky sepiší záznam, který zúčastnění podepíší.
5. Rodiče napadeného jsou informováni o postupu školy.

10.6 ... v případě výskytu zneužívání návykových látek:

- V případě podezření na zneužívání návykových látek
  - výchovný poradce, popřípadě třídní učitel či metodik prevence provede diskrétní šetření, pohovor s žákem;
  - doporučí rozhovor s odborníkem – Linka důvěry, PPP, SVP, Pivntm ap.;
  - kontaktuje rodiče – seznámí je se situací a nabídne kontakty na zainteresované instituce.

Při negativní reakci rodičů na sdělení a v případě, že rodiče nezařídí pro žáka další péči uvědomí škola sociální odbor nebo Policii ČR

- metodik prevence (pracovník SVP či PPP) bude s rizikovou třídou pracovat v preventivní oblasti, třída bude monitorována.
- V akutním případě, kdy je žák prokazatelně ovlivněn drogou (i alkoholem) v době vyučování:
  - Žák je odveden ze třídy do místnosti, ve které je zajištěn nepřetržitý dohled dospělé osoby a kdžůstan až do doby, než si pň něj přijd lékařská služba nebo řdič;
  - Zamezte dalšímu požití drogy a pokuste se zjistit, jakou drogu jedinec požil, zjistěte stav vědomí (dezorientace v čase, místě nebo osobě, snížená bdělost) a základních životních funkcí (dýchání, srdeční činnost) a zvažte přivolání záchranné služby první pomoci. Je lepší planý poplach a případné nepříjemné vysvětlování okolností policistům než výčitky, že jste nezabránili smrti člověka. Pokud je osoba bezvládná, položte ji raději do stabilizované polohy na bok, aby se nezadusila zvratky.
  - V případě vážných zdravotních příznaků (žák upadá do bezvědomí, když se nedá probudit, zvrací, došlo k úrazu hlavy, psychické problémy – např. dezorientace,

vyhrožování ap.) ředitel školy nebo výchovný poradce (metodik) kontaktuje zdravotnické zařízení a následně rodiče.

- V případě lehčích příznaků uvědomí rodiče o zdravotních potížích žáka a vyzve je, aby si dítě okamžitě vyzvedli neboť je nutné lékařské vyšetření.
- Rodič je seznámen se zdravotními potížemi dítěte (rozšířené zornice, potíže s dýcháním, zvracení).
- Pedagog odkáže rodiče na odborníky specializovaných pracovišť (PPP, SVP).
- V případě, že si rodič pro dítě nepřijde škola bezodkladně volá lékařskou službu o čemž jsou rodiče vyrozuměni.
- O případu je vyhotoven podrobný zápis.
- Rodiče žáka jsou následně (druhý den) informováni o kázeňských opatřeních, znovu vyzváni k návštěvě odborného pracoviště, mohou si domluvit pravidelné schůzky na kterých se budou informovat o průběhu problému s TU nebo MP.
- Metodik prevence (pracovník SVP či PPP) bude s rizikovou třídou pracovat v preventivní oblasti, třída bude monitorována

10.7 ...je podezření na týrání a zanedbávání dítěte:

- Vaší povinností není hledání důkazů a vyšetřování, to nechte na Policii ČR a orgánům činným v trestním řízení. Pedagog není kompetentní, aby posuzoval, jaká je realita skutku.
- Máte ohlašovací povinnost a stačí k tomu vaše podezření. Ohlašujeme na OSPOD – odbor sociálně – právní ochrany dítěte, Policii ČR, ukládá to zákon č.140/1961 Sb.

Pokud dítě skutek samo ohlásí:

- a) vyslyšet ho a vyjádřit podporu;
- b) sdělit o výpovědi zápis;
- c) dítěti sdělte a připravte na to, že to, co se mu děje není v pořádku a vy to musíte ohlásit;
- d) slíbnout, co může splnit (slib mlčenlivosti, že to nikom nepřekotí ap.);
- e) informovat vedení školy;
- f) domluvit se na společném postupu;
- g) podezření/zjištění ohlaste na policii nebo OSPOD.

Pokud máte sami podezření:

- a) ve vhodné chvíli dítě kontaktujte a promluvte si s ním (v klidné místnosti, bez svědků);
- b) citlivě zjišťte dostupné informace;
- c) dělte si o pohovor zápis;
- d) můžete využít rozhovoru s důvěryhodnými spolužáky, kamarády;
- e) informte v dění školy;
- f) domlve se na společném postupu;
- g) pokud podezření trvá, ohlaste situaci na OSPOD nebo Policii ČR.

Pokud situaci ohlásí jiná osoba (kolega, kamarád, spolužák ap.):

- a) citlivě zjistět podrobnější informace;
- b) o pohovor dělte zápis;
- c) připravte oznamovat na vaši ohlašovací povinnost;
- d) informte v dění školy;
- e) domlve se na společném postupu;
- f) případ ohlaste na OSPOD nebo Policii ČR.

Přílohy

Příloha č. 1 - Informační letáky na téma šikana

Letáky (v náležitě grafické úpravě) jsou distribuovány rodičům prostřednictvím třídních učitelů zejména na rodičovských schůzkách a jsou také vyvěšené na nástěnce ve vestibulu školy, která slouží informování rodičů o tématech spojených se sociálně nežádoucími jevy.

Dětem slouží nástěnka ve druhém patře a letáky také rozdávají učitelé (zejména občanské výchovy a výchovy ke zdraví) v hodinách, ve kterých se tématem šikany a lidských vztahů zabývají.

Leták pro rodiče:

Co je to šikana?

Šikana je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat jiného člověka. Zahrnuje fyzický útok (bití, kopání, fackování...) krádeže, ničení a manipulace s cizími věcmi (braní peněz, ničení školních pomůcek, odevzdávání svačin...), slovní útoky (např. nadávání, pomlouvání, ponižování, vysmívání se, urážení...), vylučování dítěte z kolektivu (odsedávání při obědě, neodpovídání na pozdrav či prosbu...), donucovací příkazy ap.

Jak poznám, že je mé dítě šikanováno? Nepřehlédněte varovné signály, buďte vnímaví, když:

- za dítětem nedochozí domů žádný spolžák, zdá se, že nemá žádné kamařády;
- dítě je zaražené, smutné, nemluví o tom, co se děje ve škole, působí nešťastně, je nejistě;
- špatně spíná, má problémy se spánkem, noční můry;
- dojde k výraznému zhoršení úspěšnosti ve škole;
- je nositelské, nemá zájem o činnosti, které ho dřív bavily, je bez zájmu;
- často ho před odchodem do školy pobolívá břicho, hlava ap.;
- objeví se výrazné psychosomatické obtíže – únava, nevolnost, bolesti zad, hlavy, břicha, dýchací astmatické záchvaty ap.;
- chodí za školou, má neomluvené absen;
- přichází domů s potrhaným oblečením, poškozenými školními pomůckami nebo bez nich;
- požaduje další peníze, nevychází s kapesným, doma se nevysvětlitelně ztrácí peníze;

- domů chodí vyhladovělé, i když dostává svačiny a má zajištěné obědy;
- nedokáže uspokojivě vysvětlit svoje zranění – monokl, odřeniny, naraženiny, popáleniny ap.;
- vyhrožujícím sblážděnou nebo s o ní dokonce pokusí;
- při podezřelých okolnostech se pokuste získat důvěru dítěte, utište jeho strach a povzbudte ho, aby se svěřilo (pro dítě je velmi obtížné hovořit o podrobnostech ponižování a týrání – má strach z pomsty, prožívá pocity studu, příčiny hledá v sobě a ve svých chybách, situaci neřadí...);
- stůjte pevně za dítětem, bejte vážně, co vám dítě říká;
- zjistěte co nejpodrobněji co, kdy, kde, proč, s kým a jak se stalo;
- kontaktujte školu (ředitele, metodika prevence, výchovného poradce nebo třídní učitelku);
- podrobně informujte o tom, co jste se od dítěte dozvěděli;
- trvejte na poskytnutí odborné pomoci (nebojte se zeptat, jak budou situaci vyšetřovat, jak bude ochráněno vaše dítě, jestli jsou ve škole schopni rozpoznat stadium šikany, jakou metodu nápravy použijí ap.);
- pokud je dítě ve špatném psychickém stavu, můžete ve škole požádat o dočasný individuální studijní program;
- při závažném šikanování lze podat trestní oznámení na agresora, který týrá vaše dítě na policii ČR;
- navažte kontakt s odborníkem, snažte se o v tématu zorientovat a co nejvíce vědět doporučujeme knihu M. Koláře – Bolest šikanování), kontakty lze nalézt i na internetových stránkách školy v rubrice „Kde hledat pomoc – adresář“, ve škole si můžete také zapůjčit odbornou literaturu nebo se poradit. (Kolář, M. Skrytý svět šikanování).

Informační leták pro děti:

Necítíš se ve škole dobře?

Ublíží ti někdo?

Cítíš se sám?

Máš strach a nevíš, co máš dělat?

Máš obavy z jiného žáka?

Pokud si na otázky odpovíš kladně, je velmi pravděpodobné, že to, co zažíváš, je šikana.

Nikdo nemá právo ti ubližovat!!! - možná jsi jiný/jiná než ostatní, ale to nesmí být důvod k ubližování.

Pokud se ve třídě necítíš dobře, myslíš si, že vztahy ve třídě nejsou kamarádké – to znamená, že někdo někomu nebo tobě dělá věci, které nejsou příjemné (posměšky, pomluvy, ničení nebo schovávání věcí, vydírání, bití a ponižování, nadávání ap.), bylo by dobré si o tom promluvit a situaci zlepšit.

Proč jsem šikanován?

Není to proto, že jsi špatný, nebo proto, že si to nějak zasloužíš. Chyba není v tobě, ale ve špatných vztazích mezi žáky ve třídě nebo ve škole.

Kdo ti může pomoci?

Říci si o pomoc není slabostí!!!

Máš-li dospělého (rodič, třídní učitel, jakýkoli jiný učitel, vedoucí kroužku atd.), kterému důvěřuješ, obrať se na něj. Určitě si bude vědět rady. Jestliže máš obavu obrátit se na dospělého ze svého okolí, můžeš kontaktovat bezplatně a anonymně kdykoliv Linku bezpečí 0800 155 555.

Nebo se obrať na mě, mohu ti skutečně pomoci, budu ti věřit a neprozradím tě.

Jmenuji se: Mgr. Irena Meisnerová

Příloha č. 2 - Přehled sociálně nežádoucího (rizikového) chování

„Rizikovým chováním rozumíme takové vzorce chování, v jejichž důsledku dochází k prokazatelnému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných a dalších rizik pro jedince nebo společnost. Vzorce rizikového chování přitom považujeme za soubor fenoménů, jejichž existenci a důsledky je možné podrobit vědeckému zkoumání a které lze ovlivňovat preventivními a léčebnými intervencemi.

Oblasti rizikového chování jsou zejména tyto:

- Užívání návykových látek (tabakismus, alkoholismus, nealkoholové drogy, anabolika a steroidy)
- Netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling, nezvládnuté využívání pc)
- Kriminalita (vandalismus, krádeže, loupeže, dealerství drog)
- Rasismus, xenofobie, intolerance a antisemitismus
- Patologické jednání vůči sobě (sebevražedný pokus, sebevražda, sebepoškozování)
- Agresivita, šikana
- Záškoláctví, útěky z domova
- Poruchy příjmu potravy (bulimie, anorexie, záchvatovité přejídání)
- Sekty a jiná náboženská patologická uskupení
- Sexuální zneužívání, a sexuální rizikové chování (promiskuita, prostituce), komerční sexuální zneužívání dětí
- Týrání a zneužívání dětí, syndrom CAN
- Internetové pirátství (hackeři, kyberšikana)
- Agresivní fotbaloví fanoušci (rowdies)
- Extrémně rizikové sporty a rizikové chování v dopravě

Příloha č. 3 - Seznam informačních materiálů (odborná literatura, metodiky, DVD, videokazety, letáky)

Tyto materiály jsou volně dostupné ve společné sborovně ve druhém patře na určeném místě.

Drogová problematika:

Bíhoun a kol.: Mládě, drogy a společnost;

Kol. autorů sdružení Sanani : Drogy – otázky a odpovědi;

Kalina: Drogy a drogové závislosti;

Nešpor: Jak přestat brát drogy, Problémy s návyk. látkami ve šk. prostředí, Vaše děti a návyk. látky;

Nešpor Csémy: Alkohol, drogy a Vaše děti;

Presl: Drogová závislost, Jak vlastně vypadají drogy.

Šikana, agresivita, poruchy chování, delikvence:

Fischerová: Sociální patologie;

Kolář: Skrytý svět šikanování v školách, Boj s šikanováním;

Matoušek: Mládež a delikvence, Práce s rizikovou mládeží;

Říčan: Agresivita a šikana mezi dětmi.

Poruchy příjmu potravy:

Kováč: Mentální anorexie;

Krch: Bulimie.

Multikulturní tematika:

Šišková: Menšiny a emigranti v ČR, Výchova k toleranci a proti rasismu;

Čermáková: Ty+já jsem kamarádi;

Hübšchmanová: Můžeme se domluvit;

Davidová : Romano dom;

Cílková: Náměty pro multikulturní výchovu;

Pape: Jak pracovat s romskými žáky;

Kol. autorů spol. Člověk v tísni: Jsme, jací jsme, Svět dětí, rozvojové cíle tisíciletí;

Kol. autorů MKC: My a ti drží;

Příručky Varianty: Romové, Interkulturní vzdělávání, Uprchlíci a migranti, Židé, Cizinci v ČR.

Poruchy učení, LMD, hyperaktivita:

Pokořná: Poruchy učení a jejich náprava;

Pokorná: Cvičení pro děti s SPU;

Přokopová: Neklidné dítě;

Riřková: Nesoustředěné a neklidné dítě ve škole;

Zálinková: Poruchy učení;

Žáčková: Metody práce s dětmi s LMD.

Týrání, zneužívání, zanedbávání:

Dunovský a kol.: Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě;

Weiss: Sexuální zneužívání dětí.

Sex, AIDS:

Agnus: Sex, AIDS, vztahy;

Kol. autorů Člověk v tísní: Virus fúze a gennárodní;

Příručka programu Varianty: Gayové a lesbičky;

Shapiro: AIDS, Úvod do sexuality.

Zdravý životní styl

Kvapilík, Čorná: Zdravý způsob života;

Shapiro: Výživa a Vaše děti, Prevence kouření.

Hry, terapie, praktické aktivity:

Šamplová: Techniky a terapeutiky;

Foglová: Etapové hry v přírodě;

Hákal: Zlatý fond her, II.;

Fostrová: 85 her pro zlepšení kondice dětí;

Szabová: Provozní a nápravná cvičení;

Šimanovský: Hry s hudbou a techniky muzikoterapie;

Šimanovský: Hry pomáhají s problémy, Hry pro rozvoj zdravé osobnosti;

Valenta: OSV a její cesty k žákovi, Učit se být;

Valenta: Dramaterapie;

Kol. autorů Odyssea: Učíme se být v pohodě každý sám se sebou, Prožíváme, vyjadřujeme a zvládáme své emoce, Učíme se zvládat svou agresivitu, Poznáváme, určujeme a dodržujeme základní pravidla chování ve třídě a ve škole.

Jiné:

Čáp, Dytrych: Utváření osobnosti v náročných životních situacích;

Fontana: Psychologie ve školní praxi;

Matoušek : Sociální práce v praxi;

Prekopová: Malý tyran, Děti jsou hosté, kteří hledají cest;

Radlová: Sociálně-právní rádce;

Salomé: Mluv se mnou...mám ti co říct.

Časopisy:

Prevence;

Moderní vyučování.

Videokazety, DVD:

Státní zdravotní ústav: Šikana ve škole, Všechno, co víme o AIDS, Metody odvykání kouření, Pití s mírou, Povídání o drogách, Zneužívané děti, Prevence AIDS, Jóga v denním životě, Dětská šikana;

Dětství bez úrazů – videokazety s tematikou k prevenci úrazů dětí: Nepřítel dětí, vteřina, okamžik, Kočky primáře hořsky, Zimní kočky primáře hořsky;

Základy první pomoci I., II., III.;

Rasismus z.;

Jeden svět na školách I., II., III. a Jsme, jací jsme.

Příloha č. 4 - Mezinárodní a světové dny

- 8. září Mezinárodní den gramotnosti
- září Mezinárodní den ochrany ozonové vrstvy
- 21. září Mezinárodní den míru
- 10. října Den duševního zdraví
- 16. října Světový den výživy
- 17. října Mezinárodní den za odstranění chudoby
- 24.-30. října Týden za odzbrojení
- 11. listopadu Den proti drogám
- 16. listopadu Mezinárodní den tolerance
- 19. listopadu Světový den prevence týrání a zneužívání dětí
- 25. listopadu Mezinárodní den boje proti násilí na ženách
- prosince Světový den boje proti AIDS
- 10. prosince Den lidských práv
- 27. leden Mezinárodní den památky obětí holocaustu
- 21. března Mezinárodní den za odstranění rasové diskriminace
- 22. března Světový den vody
- 7. duben Světový den zdraví
- 8. duben Mezinárodní den Romů
- 15. květen Mezinárodní den rodiny
- 31. května Světový den bez drog a tabáku
- 5. června Světový den životního prostředí
- 26. června Mezinárodní den boje proti drogám

Příloha č. 5 - Dotazníky pro žáky

- Trávení volného času

Zájmové kroužky ve škole

1. Navštěvuješ ve škole nějaké zájmové odpolední kroužky?

ano   ne

2. Které kroužky navštěvuješ?

---

3. Je nějaká další aktivita, které by jsi se chtěl ve škole odpoledne věnovat? Jaká?

---

4. Co si myslíš o nabízených mimoškolních aktivitách

jsou velmi dobré

dobré

špatné

velmi špatné

žádné nemáme

Odpolední kluby

1. Využíváš odpoledních aktivit v klubu R-Mosty?

ano   ne

2. Chodíš odpoledne do jiného podobného zařízení ?

Teen Challenge

Ulita (Beztíže)

Husita

Nenavštěvuji je

3. Co nejraději v těchto klubech děláš, co tě baví, proč tam chodíš?

---

4. Jak často do klubů chodíš?

nechodím

jednou týdně
dvakrát týdně
třikrát - čtyřikrát týdně
každý den

Různé

1. Co nejraději děláš ve svém volném čase nebo o víkendu?

sport

výtvarné, hudební aktivity

sledování TV

diskotéky

počítač (PC hry, internet...)

četba

jsem venku s kamarády, povídáme si, posloucháme písničky (např. v parku)

Jiné: _____

2. Vědí rodiče, kde a s kým trávíš svůj volný čas?

vědí to vždy

občas to vědí

většinou to nevědí

3. V kolik hodin musíš být nejpozději doma?

do 15 – 17 h

do 18 h

do 19 h

později

4. Jak často si v minulém týdnu zažil se svými rodiči tyto aktivity?

1 týdně

2 krát

3-4 krát

skoro každý den

Večeříme spolu

Díváme se spolu na televizi

Sportujeme spolu

Navštěvujeme spolu příbuzné

Povídáme si o různých věcech

5. Jaké je tvé měsíční kapesné?

žádné

méně než 100 Kč

200-300 Kč

400- 500 Kč

více

6. Za co nejčastěji utrácíš kapesné?

- Návykové látky, aktivity (užívání, postoje, vnímání rizik)

Označ, jestli jsi někdy vyzkoušel/a některé z následujících látek nebo aktivit

nikdy   ano, asi 1 měsíčně   ano, asi 1 týdně   ano,

denně

a) cigarety, tabák

b) pivo

c) víno

d) tvrdý alkohol

e) marihuanu

f) extáze

g) léky na bolest

h) inhalanty (lepidlo, ředidlo)

i) hraní v herně (automaty)

Vyzkoušel někdo z tvé rodiny nebo blízkých tyto látky nebo aktivity?

rodiče   sourozenci   teta či strýc   prarodiče   sestřenice či bratranec

Které? _____

_____

Myslíš si, že některou z těchto látek nebo aktivit v budoucnu vyzkoušíš ty?

ano   ne   nevím

Které? _____

_____

Byl/ a jsi někdy opilý?

ano   ne

V jakém případě alkohol užíváš?

nikde
na diskotéce/v hospodě/v baru
doma (oslavy ap.)

jinde _____
_____

Vědí tvoji rodiče že:

	Nekouřím/nepiju/neužívám	nevědí	ano, vědí o
tom			
kouříš			
piješ alkohol			
užíváš marihuanu			
Užíváš další drogy			

Bylo by pro tebe složité sehnat některou z následujících látek, kdybys chtěl/a?

	nemožné	velmi	poměrně	poměrně	velmi
nevím					
		obtížné	obtížné	snadné	snadné

- a) cigarety/tabák
- b) pivo
- c) víno
- d) tvrdý alkohol
- e) marihuana
- f) extáze
- g) léky na bolest
- h) jiné (heroin, kokain..)

Kolik ti bylo let, když jsi POPRVÉ udělal/a následující?

	nikdy	10 a méně	11-12	13-14	14-15
a) dal/a jsem si pivo					
b) dal/a jsem si víno					
c) dal/a jsem si tvrdý alkohol					
d) opil/a jsem se					

- d) vykouřila jsem cigaretu
- e) vykouřil/a jsem marihuanu
- f) vyzkoušel/a jsem hrací automaty
- g) vyzkoušel/a jsem jiné drogy

Jak moc si myslíš, že lidé riskují vlastní poškození (fyzické nebo jiné), pokud:

žádné	mírné	střední	velké
riziko	riziko	riziko	riziko

- a) kouří cigarety
- b) 1-2 vyzkoušejí marihuanu
- c) občas kouří marihuanu
- d) pravidelně kouří marihuanu
- e) na diskotéce vyzkouší extázi
- f) pijí denně 1-2 sklenky alkoholu
- g) jednou si zkusí píchnout pervitin
- h) pravidelně užívají pervitin
- i) čichají lepidla, ředidla

Zaškrtni políčko, které nejlépe odpovídá tomu, co si myslíš o následujících větech:

souhlasím   nesouhlasím

nevím

- a) užívání drog může být příjemné
- b) kouření způsobuje zdravotní problémy
- c) mladí kouří většinou proto, že kouří jejich vrstevníci
- d) většina dospělých pije alkohol každý den
- e)   braní   drog   je   u   nás
trestné
- f) většina mladých kouří marihuanu
- g) těhotná žena by neměla pít alkohol
- h) odvykáací léčbu by si měl narkoman platit sám
- i) je dobře, že se rozdávají zdarma stříkačky a jehly
- j) mohu nějak sám závislému pomoci
- k)   hraní   na   automatech   je
legrace

l) můžeš být závislý na počítači
(hry...)

- Zpětná vazba o Minimálním preventivním programu

Měli jste letos ve škole nějaké hodiny o alkoholu, kouření a drogách?

ano ne

Myslíš si, že jste v tomto roce měli příliš málo/hodně aktivit ohledně drog, tabáku, alkoholu?

až moc akorát málo

Myslíš si, že tyto aktivity byly dobré nebo špatné?

žádnou jsem neabsolvoval/a dobré špatné

Dozvěděl/a jsi se něco nového o těchto tématech?

ano ne

Myslíš si, že se dá ve škole o drogách svobodně diskutovat?

ano ne

Je ve škole někdo z dospělých, na koho by jsi se mohl/a obrátit v případě problémů s drogami, šikanou, osobními problémy...?

ano ne

Které zdroje jsou pro tebe důležité pro získávání informací o kouření, alkoholu, drogách?

důležité trochu důležité nedůležité

a) učitelé ve škole

b) programy, besedy, přednášky

c) internet

d) kamarádi

e) rodina

f) jiné

jaké? _____

Který program (aktivita, beseda, film ap.) tě letos nejvíce zaujal? Proč?

O kterém z těchto témat by jsi se chtěl/a něco dozvědět v příštím roce?

alkohol, tabák

nelegální drogy (marihuana, pervitin...)

HIV, AIDS, sex

rasismus

sekty a jiná náboženská hnutí

poruchy příjmu potravy (bulimie, anorexie)

šikana, agresivita

zdravověda, první pomoc

týrání a zneužívání dětí

informace o jiných národnostech (židé, vietnamci...)

Jiné _____

Příloha č. 6 - Průzkum šikanování - dotazník pro žáky

Třída: ..... Věk: .....

Instrukce: Na níže uvedené otázky odpovězte tím, že **zakroužkujete** písmeno správné varianty z předložených odpovědí. Nepřemýšlejte příliš dlouho, první reakce je obvykle ta nejlepší. Odpovídejte upřímně, dotazník je anonymní, slouží pouze výzkumu. Děkujeme.

1) Jsem:

a) chlapec

b) dívka

2) Které z následujících projevů považuješ za šikanování:

a) nadávání

b) opomíjení

c) výsměch

d) dotyky

e) uhození

f) strkání

g) vyhrožování

h) tělesné ublížení

i) osobní urážky

j) urážky rodiny

k) sexistické poznámky na tvou adresu

l) braní nebo ničení tvých věcí

m) urážky z rasových důvodů

3) Vyjmenuj další projevy, které považuješ za šikanování:

4) Vyskytuje se šikanování na vaší škole:

a) určitě ne

b) ano, ale jen někdy

c) ano, občas

d) ano, velmi často

e) nevím, sám jsem se s ním neseťkal, ale nemohu ho vyloučit

5) Vyskytuje se šikanování ve vaší třídě:

a) určitě ne

b) ano, ale jen někdy

c) ano, občas

d) ano, velmi často

e) nevím, sám jsem se s ním neseťkal, ale nemohu ho vyloučit

6) Nešel jsi do školy ze strachu, že budeš šikanován:

a) ano, často

b) ano, několikrát

c) ano, jen jednou

d) ne, nikdy

7) Byl jsi u toho, když někoho šikanovali:

a) ano, často

b) ano, několikrát

c) ano, jen jednou

d) ne, nikdy

8) Pokud jsi byl přítomen šikaně, zastal jsi se někdy šikanovaného:

a) ano, často

b) ano, několikrát

c) ano, jen jednou

d) ne, nikdy

9) Šikanoval jsi ty někdy někoho:

a) ano, často

b) ano, několikrát

c) ano, jen jednou

d) ne, nikdy

10) Napiš stručně, proč jsi to dělal:

.....
.....

11) Proč podle tebe někteří žáci (studenti) šikanojí druhé:

.....
.....

12) Kdybys byl někdy šikanován, věděl bys, co máš dělat:

a) ano, jsem poučen od rodičů

b) ano, jsem poučen od učitelů

c) ne, nevěděl

13) Byl jsi ty sám někdy na této škole šikanován:

- a) ano, často   b) ano, několikrát   c) ano, jen jednou   d) ne, nikdy

Poznámka: další část dotazníku vyplňují pouze ti, kteří byli někdy šikanováni

14) Šikanování bylo:

- a) tělesné ubližování   b) slovní napadení   c) citové vydírání
d) jiné formy, uveďte JAKÉ: .....

15) K šikanování došlo:

- a) ve třídě   b) na chodbě   c) na záchodě   d) na hřišti
e) cestou do nebo ze školy   f) u nás doma   g) v bytě spolužáka
h) jinde, KDE:

.....

16) Nejčastěji se šikanování stalo:

- a) před vyučováním   b) o přestávce   c) při obědě   d) po vyučování

17) Byl jsi šikanován:

- a) jedním chlapcem (bez svědků)   b) jednou dívkou (bez svědků)
c) jedním chlapcem (před svědky)   d) jednou dívkou (před svědky)
e) partou chlapců   f) partou dívek   g) partou chlapců a dívek

18) Kdy jsi byl šikanován naposledy:

- a) dnes   b) tento týden   c) tento měsíc   d) před rokem či více lety

19) Komu jsi o šikanování řekl:

- a) otci   b) matce   c) sourozencovi   d) učiteli   e) řediteli
e) kamarádovi   f) nikomu   g) někomu jinému, KOMU: .....

20) Jak jsi se po šikanování cítil:

- a) velmi vystrašený   b) nešťastný   c) příliš mi to nevadilo
d) měl jsem jiný pocit, JAKÝ:

.....

21) Jak jsi byl spokojen s potrestáním agresorů, s vyřešením šikany:

- a) nijak, protože jsem nikomu nic neřekl   b) byl jsem velmi spokojen
c) byl jsem spokojen jen částečně   d) nebyl jsem vůbec spokojen

22) Co si myslíš o útočnickovi (útočnicích):

- a) nic, je (jsou) mi lhostejný/í   b) lituji ho (je)
c) nenávidím ho (je)   d) mám ho (je) rád

23) Co by podle tebe mohlo pomoci odstranit šikanování ve vaší škole:

.....

.....

Děkujeme za vyplnění dotazníku.

Příloha č. 7 - Dotazník „NAŠE TŘÍDA“

Třída: _____

Zakroužkuj odpověď, která ti přijde správná.

Jsem: a) chlapec   b) dívka

1. V naší třídě mám dobré kamarády.

Ano – ne

2. Některé děti z naší třídy nejsou moji kamarádi.

Ano – ne

3. Děti z naší třídy mají svoji třídu rády.

Ano – ne

4. Všechny děti ve třídě patří k mým dobrým kamarádům.

Ano – ne

5. Některým dětem se v naší třídě nelíbí.

Ano – ne

6. Všechny děti v naší třídě spolu dobře vycházejí.

Ano – ne

7. Děti z naší třídy se k sobě chovají jako kamarádi.

Ano – ne

8. V naší třídě bývá legrace.

Ano – ne

9. Děti v naší třídě se spolu často hádají.

Ano – ne

10. Děti v naší třídě se mezi sebou často perou.

Ano – ne

11. Některé děti nejsou v naší třídě šťastné.

Ano – ne

12. Některé děti dělají v naší třídě ostatním často naschvály.

Ano – ne

13. V naší třídě je někdo, z koho si druzí dělají často legraci?

Ano - ne